

Lättare att läsa

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2013/14:134 Lättare att läsa och sju motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet ställer sig bakom propositionens förslag om att riksdagen ska godkänna att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (Centrum för lättläst) ska avvecklas och att riksdagens tidigare beslut om stiftelsen inte längre ska gälla. Utskottet tillstyrker därmed propositionens förslag.

I propositionen gör regeringen vidare ett antal bedömningar om bl.a. verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier. Regeringen anser att tidningen 8 SIDOR bör upphandlas av Myndigheten för tillgängliga medier. Utskottet föreslår i stället att riksdagen bifaller motionsyrkanden om att utreda tidningen 8 SIDOR:s framtid inom ramen för ett public service-uppdrag.

Utskottet avstyrker i övrigt motionsyrkanden om bl.a. erfarenhetsbasen vid Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur, en avknoppning av Lättläst-tjänsten och vikten av en lättläst nyhetstidning i tryckt form.

I betänkandet finns en reservation från Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna som avstyrker motionsyrkanden om att utreda tidningen 8 SIDOR:s framtid inom ramen för ett public service-uppdrag samt tre reservationer från Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Bakgrund – Statliga insatser för Lättläst	6
Avslag på propositionen	7
Verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier	9
Utredning om lättläst nyhetstidning	10
Tryckt form av lättläst nyhetstidning	12
Reservationer	14
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (MP, V)	14
2. Verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier, punkt 2 (S)	15
3. Utredning om lättläst nyhetstidning, punkt 3 (M, FP, C, KD)	15
4. Tryckt form av lättläst nyhetstidning, punkt 4 (S)	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen	18
Följdmotionerna	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om

1. att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas, och
2. att riksdagens tidigare beslut om Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur inte längre ska gälla.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:134 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2013/14:Kr13 av Bengt Berg m.fl. (V) och
2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP) yrkande 1.

Reservation 1 (MP, V)

2. Verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (S)

3. Utredning om lättläst nyhetstidning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör utreda tidningen 8 SIDOR:s framtid inom ramen för ett public service-uppdrag.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4 och

2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP) yrkande 2.

Reservation 3 (M, FP, C, KD)

4. Tryckt form av lättläst nyhetstidning

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 4 (S)

Stockholm den 3 juni 2014

På kulturutskottets vägnar

Gunilla Carlsson i Hisings Backa

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Ulf Nilsson (FP), Anne Marie Brodén (M), Gustaf Hoffstedt (M), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Per Lodenius (C), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Margareta Larsson (SD), Ellen Juntti (M), Agneta Gille (S), Peter Jutterström (M), Håkan Juholt (S), Björn Leivik (M) och Bengt Berg (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2013/14:134 Lättare att läsa och sju motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen.

Under beredningen av ärendet har företrädare för Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (sedan 1997 har stiftelsen kallat sig för Centrum för lättläst men i betänkandet används stiftelsens officiella namn) och Myndigheten för tillgängliga medel uppvaktat utskottet med information i frågor som rör statens insatser för lättläst. Kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth har vidare informerat utskottet om förslagen och bedömningarna i propositionen.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1, utg.omr. 17 s. 83) aviserade regeringen en översyn av verksamheten vid Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur och av statens stöd till anpassad litteratur och nyhetsförmedling. I oktober 2012 fick en särskild utredare i uppdrag att se över statens insatser för lättläst (dir. 2012:109). Syftet med översynen var att ge regeringen beslutsunderlag för eventuella reformer och prioriteringar på området. Utredningen antog namnet Lättlästutredningen. Utredningen presenterade betänkande Lättläst (SOU 2013:58) i augusti 2013. Betänkandet har remissbehandlats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen finns förslag om att riksdagen ska godkänna att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas och att riksdagens tidigare beslut om stiftelsen inte längre ska gälla. Regeringen gör vidare ett antal bedömningar om bl.a. verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier.

Utskottets överväganden

Bakgrund – Statliga insatser för Lättläst

Regeringen föreslog 1986 i propositionen om nyhetsförmedling till begåvningshandikappade (prop. 1985/86:175 s. 4) att den tidigare försöksverksamheten med en lättläst nyhetstidning, 8 SIDOR, som var riktad till gruppen som då benämndes begåvningshandikappade samt vissa andra läsvaga grupper, skulle permanentas och att en stiftelse skulle bildas för att äga och ge ut tidningen. I propositionen framhöll regeringen att principen om att handikappade ska kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra är central i den statliga handikappolitiken. Tidningen skulle vidare utformas så att den blir till nytta även för andra än begåvningshandikappade.

Förslaget antogs av riksdagen (prop. 1985/86:175, bet. KU 1986/87:4, skr. 1986/87:4). Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation startade sin verksamhet den 1 januari 1987. Bokutgivningen av lättlästa böcker överfördes därefter till samma stiftelse.

Stadgarna för stiftelsen beslutades av regeringen i november 1986. Av stadgarna framgår att stiftelsen har till ändamål att äga och ge ut en nyhetstidning för begåvningshandikappade samt att ombesörja utgivning av lättlästa böcker. Stiftelsen ska även sträva efter att nå ut till andra grupper än begåvningshandikappade vars läsförståelse är begränsad.

Verksamheten vid Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur är i dag indelad i fyra delar: nyhetstidningen 8 SIDOR, lättlästa böcker, marknadsföring och läsombud. Därutöver finns en affärsdriven tjänst (Lättläst-tjänsten) som på uppdrag gör lättlästa bearbetningar av samhällsinformation och erbjuder kurser och föreläsningar i att skriva lättläst. Under de senaste åren har satsningen mot skolområdet varit en prioriterad uppgift.

Verksamheten vid Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur regleras genom treåriga avtal mellan staten och stiftelsen och genom årliga riktlinjer för statens bidrag till stiftelsen.

Anslaget 3:3 Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur får användas för utgifter för statsbidrag till stiftelsen för utgivning av lättläst litteratur och nyhetstidningen 8 SIDOR. Under 2014 uppgår anslaget till ca 17 miljoner kronor.

Myndigheten för tillgängliga medier har bl.a. regeringens uppdrag att i samverkan med andra bibliotek tillgodose de behov av litteratur som personer med synnedsättning och andra läsnedsättningar har. Inom myndigheten finns en nämnd för punktskrift och taktill läsning (punktskriftsnämnden). Inom myndigheten finns också ett särskilt beslutsorgan för radio- och kassettidningar och andra taltidningar (taltidningsnämnden). Myndighetens verksamhet styrs bl.a. av förordningen (2010:769) med instruktion för Myndigheten för tillgängliga medier.

Avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas och att riksdagens tidigare beslut om stiftelsen inte längre ska gälla. Därmed bifaller riksdagen propositionen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen. Jämför reservation 1 (MP, V).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas. Regeringen föreslår också att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare beslut om stiftelsen inte längre ska gälla.

Regeringen gör bedömningen att staten ska stödja tillgången till lättläst litteratur och nyhetsförmedling i den mån den inte kan tillgodoses av marknaden. Regeringen gör även bedömningen att de statliga insatserna på området lättläst bör inordnas i Myndigheten för tillgängliga medier.

Regeringens samlade förslag till statens budget för budgetåret 2015 presenteras i budgetpropositionen för 2015. Regeringen avser att där återkomma till riksdagen med förslag på ändringar av berörda anslag. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag bör statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur avvecklas den 31 december 2014. En överföring av uppgifterna till Myndigheten för tillgängliga medier bör ske fr.o.m. den 1 januari 2015.

Motionerna

I motion 2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP) yrkande 1 begärs avslag på propositionen. Motionären ser inte någon tillräcklig anledning att ändra den väl fungerande verksamhet som bedrivs vid Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur i dag. Motionären anser att det inte går att bedöma de ekonomiska konsekvenserna för staten om förslaget genomförs. Därmed faller den grund som propositionen vilar på, nämligen att det finns ekonomiska orsaker till varför verksamheten måste upptas av Myndigheten för tillgängliga medier och Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur läggas ned. Argumentationen är, enligt motionären, inte tillräcklig för att det ska gå att ta ställning till om det är lämpligt att omorganisera en väl fungerande verksamhet. Med förslaget kommer också, enligt motionären, risken att den samlade kompetensen som i dag finns skulle splittras och att detta skulle innebära ett försämrat stöd till utvecklingen för lättläst.

Även i kommittémotion 2013/14:Kr13 av Bengt Berg m.fl. (V) begärs avslag på propositionen. Motionärerna delar inte regeringens uppfattning att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur bör avvecklas utan menar tvärtom mot bakgrund av den sjunkande läsförmågan i bl.a. undersökningar från PIAAC och PISA att verksamheten bör stärkas och breddas. I motionen framhålls att en omorganisation hotar att radera 30 års kompetens om lättläst och slå hårt mot redan utsatta grupper i samhället. I stället måste man satsa mer resurser och öka antalet åtgärder för att fånga upp de svaga läsarna.

Utskottets ställningstagande

I den förvaltningspolitiska propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175) anges att myndighetsformen bör vara huvudregel för statlig verksamhet och att valet av en annan organisationsform än myndighet bör omprövas med viss regelbundenhet.

En förutsättning för en fortsatt verksamhet i stiftelseform för lättlästverksamheten förutsätter att en sådan form medför uppenbara fördelar jämfört med myndighetsformen. Utskottet konstaterar, i likhet med Lättlästutredningen och regeringen, att en stiftelse har färre formella krav och större självständighet jämfört med en statlig myndighet och att stiftelseformen ger större utrymme för egen styrning, inriktning och egna initiativ.

Utskottet anser dock, i likhet med regeringen, att verksamheten bör bedrivas i myndighetsform och av Myndigheten för tillgängliga medier. Inom ramen för en större institution kan lättlästverksamheten också utvecklas genom synergier i utbud, kunskap, kapacitet och teknik, men också genom ökad effektivitet som innebär att mer resurser kan avsättas till lättläst. Ett kunskapsutbyte kan vidare bidra till ökad kvalitet i verksamheten.

Utskottet delar regeringens uppfattning att en avveckling av stiftelsen och en överföring av uppgifter till en befintlig myndighet är ett steg mot en effektivare offentlig sektor och en ökad tydlighet styrningsmässigt över offentliga medel och resurser.

Regeringens bedömning, som utskottet delar, är att Myndigheten för tillgängliga medier är det bästa alternativet för det framtida ansvaret för statens insatser för lättläst. Myndigheten har hög teknisk kompetens och ligger i framkant inom utvecklingen av ny teknik för att öka tillgången till texter för personer med funktionsnedsättning. Målgruppen för myndigheten respektive stiftelsen tangerar och överlappar delvis varandra. Utskottet ser därför positivt på att samla statens ansvar för alla tillgängliga medier i denna myndighet.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas och att riksdagens tidigare beslut om stiftelsen inte längre ska gälla. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2013/14:Kr13 (V) och 2013/14:Kr15 (MP) yrkande 1.

Verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vikten av att erfarenhetsbasen vid Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur tas till vara vid en verksamhetsövergång och om en avknoppning av Lättläst-tjänsten.

Jämför reservation 2 (S).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att Myndigheten för tillgängliga medier bör bli ett nationellt kunskapscenter för tillgängliga medier, där lättläst är en viktig del. Syftet med det nationella kunskapscentret bör vara att utveckla verksamheten på vetenskaplig grund. Det nationella kunskapscentret vid Myndigheten för tillgängliga medier bör, enligt regeringen, sammanställa och sprida relevant forskning om lättläst och övriga tillgängliga medier och om deras målgrupper. Som stöd för detta uppdrag bör myndigheten inrätta ett vetenskapligt råd. Inom det nationella kunskapscentret bör också ett brukarråd inrättas för kontakter med målgrupper, intresseorganisationer och förmedlare. Vidare bör funktionen med läsombud även i fortsättningen finnas kvar och utvecklas. Det nationella kunskapscentret bör även bevaka teknikutvecklingen och informera om tillgängliga medier.

Regeringen gör bedömningen att Myndigheten för tillgängliga mediers stöd för lättläst även bör riktas till skolan. Regeringen gör vidare bedömningen att målgruppen för statens insatser för lättläst bör bestämmas utifrån behovsanalyser. Utgångspunkten och målsättningen bör vara att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar oavsett läsförmåga. Myndigheten för tillgängliga medier bör ansvara för utgivning och distribution av lättläst litteratur i den utsträckt behov inte kan tillgodoses på den kommersiella marknaden.

Regeringen anför att frågan om Lättläst-tjänstens närmare utformning överlämnas till Myndigheten för tillgängliga medier att ta ställning till.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 1 anför att det är ytterst viktigt att den erfarenhetsbas som har utarbetats inom Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur finns kvar när stiftelsen avvecklas och uppgår i Myndigheten för tillgängliga medier. När det gäller Lättläst-tjänsten anför i yrkande 2 i samma motion att det vore olyckligt med en avknoppning. Motionärerna förutsätter att Myndigheten för tillgängliga medier tar ansvar för Lättläst-tjänsten och integrerar denna verksamhet i myndigheten.

Utskottets ställningstagande

Tillgången till litteratur och samhällsinformation är ytterst en demokrati-fråga. Som regeringen anför bör utgångspunkten och målsättningen vara att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar oavsett läsförmåga, och utskottet utgår från att så sker även framgent. I likhet med regeringen bedömer också utskottet att skolan är en viktig kanal för att nå ut till lässvaga personer.

Utskottet delar vidare regeringens uppfattning att ett kunskapscenter bör ha ambitionen att vara ett center som, med utgångspunkt i användarnas behov och på vetenskaplig grund, inkluderar hela området tillgängliga medier.

Utskottet anser, i likhet med övriga instanser, att det är av vikt att den erfarenhetsbas som upparbetats inom Stiftelsen för lättläst nyhetsinfor-mation och litteratur finns kvar. Det erfarenhetsutbyte som möjliggörs om kunskapscentret omfattar alla tillgängliga medier borde höja kvaliteten på det lättlästa materialet.

Utskottet vill understryka vikten av att den kunskap och erfarenhet som finns inom Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur tas till vara och utgår från att så sker.

Utskottet vill betona vikten av Lättläst-tjänsten för berörda grupper. Utskottet utgår från att Myndigheten för tillgängliga medier beaktar be-ho- vet lättlästa nyheter och böcker för berörda målgrupper. Utskottet är dock inte berett att ge regeringen till känna att verksamheten ska integreras i myndigheten utan menar, i likhet med regeringen, att frågan om Lättläst-tjänstens närmare utformning bör överlämnas till myndigheten att ta ställ-ning till.

Motion 2013/14:Kr14 (S) yrkandena 1 och 2 avstyrks därmed.

Utredning om lättläst nyhetstidning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om en utredning om nyhets-tidningen 8 SIDOR:s framtid inom ramen för ett public service-uppdrag.

Jämför reservation 3 (M, FP, C, KD).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att Myndigheten för tillgängliga medier bör stödja utgivning och distribution av den oberoende lättlästa nyhetstid-ningen 8 SIDOR. Regeringen gör också bedömningen att produktionen av

en lättläst nyhetstidning bör upphandlas. För att tillgodose behovet av en oberoende ansvarig utgivare som är frikopplad från myndigheten gör regeringen bedömningen att en upphandling är det bästa alternativet.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4 anförs att frågan om tidningen 8 SIDOR:s framtid inom ramen för ett public service-åtagande måste utredas vidare. Denna utredning bör genomföras skyndsamt så att en övergång till en verksamhet inom t.ex. public services ram skulle kunna ske fr.o.m. den 1 januari 2015 då Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur avvecklas och övergår i Myndigheten för tillgängliga medier. Om detta inte är möjligt av tidsskäl bör tidningen, enligt motionärerna, drivas vidare i sin nuvarande form inom myndigheten. För att inte omöjliggöra ett alternativ till att myndigheten är huvudman för 8 SIDOR bör tidningen inte upphandlas, utan under en övergångsperiod drivas av myndigheten.

I motion 2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP) yrkande 2 anförs att om förslagen i propositionen genomförs är det avgörande att utreda framtiden för tidningen 8 SIDOR med möjlighet till ett tydligare public service-uppdrag. Tidningen 8 SIDOR har byggts upp under 30 år. Motionären anser att det är av stor betydelse att långsiktigt behålla kompetensen. Med de föreslagna ändringarna riskerar kompetensen att splittras. En fri och oberoende press är en förutsättning för en väl fungerande demokrati. 8 SIDOR riktar sig till en målgrupp med ett mycket begränsat utbud att välja bland. Därför är det extra viktigt att nyhetsförmedlingen fortsätter att vara fri och oberoende. Det finns inte heller några garantier för att verksamheten kommer att kunna bibehålla sin kvalitet i en ny organisation eftersom förslaget till finansiering inte kommer att presenteras förrän i budgetpropositionen 2015.

Utskottets ställningstagande

En nyhetstidning på lättläst svenska fyller en viktig funktion både ur ett demokratiskt och ett kulturellt perspektiv.

Utskottet konstaterar att tidningen 8 SIDOR, som i dag ges ut av Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur, har hög kvalitet och i många avseenden får anses vara världsledande på området lättläst nyhetsinformation.

Tidningen 8 SIDOR riktar sig till en målgrupp med ett mycket begränsat utbud att välja bland. Därför är det extra viktigt att nyhetsförmedlingen fortsätter att vara fri och oberoende. En fri och oberoende press är en förutsättning för en väl fungerande demokrati.

Utskottet anser att frågan om tidningens framtid inom ramen för ett public service-uppdrag måste utredas. Denna utredning bör genomföras skyndsamt så att en övergång till en verksamhet inom t.ex. public services ram

skulle kunna ske fr.o.m. den 1 januari 2015 då Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur avvecklas och övergår i Myndigheten för tillgängliga medier. Om detta inte är möjligt av tidsskäl bör tidningen drivas vidare inom myndigheten. För att inte omöjliggöra ett alternativ till att myndigheten är huvudman för 8 SIDOR bör tidningen alltså inte upphandlas, utan drivas av myndigheten under en övergångsperiod.

Vad utskottet här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr14 (S) yrkande 4 och 2013/14:Kr15 (MP) yrkande 2.

Tryckt form av lättläst nyhetstidning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om tryckt form av en lättläst nyhetstidning.

Jämför reservation 4 (S).

Propositionen

I propositionen anför regeringen, mot bakgrund av flera remissvar från brukarorganisationer, att det inte är tillräckligt utrett att målgrupperna för lättläst har samma möjlighet att tillgodogöra sig den lättlästa tidningen digitalt. Regeringen gör därför bedömningen att formen för utgivningen av en lättläst nyhetstidning, i likhet med den lättlästa litteraturen, bör bestämmas utifrån behovsanalyser. Regeringen anser att det är angeläget att betona att den lättlästa nyhetstidningen bör göras tillgänglig i tryckt format vid behov. I övrigt överläter regeringen åt Myndigheten för tillgängliga medier att i samband med upphandlingen bestämma i vilket format som den lättlästa nyhetstidningen bör göras tillgänglig.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 3 framförs uppfattningen att det inte är tillräckligt utrett att målgrupperna för lättläst har samma möjlighet att tillgodogöra sig den lättlästa tidningen digitalt och att den därför ska finnas i tryckt format. Motionärerna välkomnar dock en digital utveckling av tidningen parallellt med det tryckta formatet. När det gäller en övergång från papper till digital teknik bör detta ske i nära dialog med brukare av verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har bedömt att det inte är tillräckligt utrett att målgrupperna för lättläst har samma möjlighet att tillgodogöra sig den lättlästa tidningen digitalt och betonar att den lättlästa nyhetstidningen bör göras tillgänglig i tryckt format vid behov.

Utskottet anser att det är av synnerlig vikt att behovsanalyser och dialog med brukarna föregår en eventuell ändring av formen för utgivningen av en lättläst nyhetstidning. Målsättningen och utgångspunkten bör vara att alla ska ha tillgång till litteratur och nyhetsinformation utifrån vars och ens förutsättningar oavsett läsförmåga.

Utskottet avstyrker därmed motion 2013/14:Kr14 (S) yrkande 3.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (MP, V) av Tina Ehn (MP) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr13 av Bengt Berg m.fl. (V) och 2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP) yrkande 1 och avslår proposition 2013/14:134 punkterna 1 och 2.

Ställningstagande

Självklart är det viktigaste att tillgången till lättläst text av god kvalitet och en oberoende utgivning av nyheter på lättläst kan garanteras. Även om vi tror att Myndigheten för tillgängliga medier skulle kunna överta de verksamheter som nämns i propositionen och vi förstår att regeringen ser fördelar med att samla statens ansvar för alla tillgängliga medier i en myndighet, ser vi inte någon tillräcklig anledning att förändra den väl fungerande verksamhet som Centrum för lättläst (CFLL) är i dag. Vi delar alltså inte regeringens uppfattning om att statens stöd till CFLL ska avvecklas.

Regeringens förslag att avveckla CFLL är dåligt underbyggt. I likhet med Ekonomistyrningsverket menar vi att det inte går att bedöma de ekonomiska konsekvenserna för staten om förslagen genomförs. Därmed faller den grund som propositionen vilar på, nämligen att det finns ekonomiska orsaker till varför verksamheten måste upptas av Myndigheten för tillgängliga medier och Centrum för lättläst läggas ned. Argumentationen är inte tillräcklig för att det ska gå att ta ställning till om det är lämpligt att omorganisera en väl fungerande verksamhet.

Den unika, samlade kompetens om att göra lättlästa nyheter, böcker och samhällsinformation som har byggts upp tillsammans med läsarna i 30 år riskerar att slås sönder om förslaget genomförs. Vi anser att det är av stor betydelse att långsiktigt behålla kompetensen.

Regeringen kan inte heller ge några garantier för att de verksamheter som nämns i propositionen kommer att kunna bibehålla sin kvalitet i en ny organisation eftersom förslaget till finansiering inte kommer att presenteras förrän i budgetpropositionen 2015.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr15 (MP) yrkande 1 och 2013/14:Kr13 (V) samt avslå proposition 2013/14:134 punkterna 1 och 2.

2. Verksamheten vid Myndigheten för tillgängliga medier, punkt 2 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi delar regeringens uppfattning att det är positivt att samla statens ansvar för alla tillgängliga medier i en myndighet. När Centrum för lättläst avvecklas och uppgår i Myndigheten för tillgängliga medier är det dock ytterst viktigt att den erfarenhetsbas som har utvecklat och arbetat inom centrummet finns kvar, vilket också är något som flera remissinstanser har påpekat.

När det gäller Lättläst-tjänsten delar vi flera remissinstansers uppfattning att det vore olyckligt med en avknoppning, och vi förutsätter att Myndigheten för tillgängliga medier tar ansvar för Lättläst-tjänsten och integrerar denna verksamhet i myndigheten.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr14 (S) yrkandena 1 och 2.

3. Utredning om lättläst nyhetstidning, punkt 3 (M, FP, C, KD)

av Ulf Nilsson (FP), Anne Marie Brodén (M), Gustaf Hoffstedt (M), Per Lodenius (C), Lars-Axel Nordell (KD), Ellen Juntti (M), Peter Jutterström (M) och Björn Leivik (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4 och 2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

En nyhetstidning på lättläst svenska fyller en viktig funktion både ur ett demokratiskt och ett kulturellt perspektiv.

Vi konstaterar att tidningen 8 SIDOR, som i dag ges ut av Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (Centrum för lättläst), har hög kvalitet och i många avseenden får anses vara världsledande på området lättläst nyhetsinformation. I likhet med regeringen vill vi understryka betydelsen av att denna kompetens och kvalitet upprätthålls i tidningens nya regi.

Vi i Alliansen delar regeringens bedömning att produktionen av tidningen bör upphandlas för att tillgodose behovet av en oberoende ansvarig utgivare. Vi vill understryka vikten av en nyhetstidning som är självständig i förhållande till regeringen och riksdagen.

I likhet med regeringen anser vi att det är viktigt att läsare av tidningen även framöver får en produkt som de känner igen. Vi anser vidare att det är viktigt att den kompetens och det varumärke som Centrum för lättläst har byggt upp kring tidningen 8 SIDOR inte går förlorad vid en verksamhetsövergång. Tidningens namn bör fortsatt vara 8 SIDOR.

Lättlästutredningen har inte tittat på eller prövat om tidningen 8 SIDOR skulle kunna bli en del av Sveriges Television Aktiebolags (SVT) eller Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags (UR) verksamhet. Att låta public service-bolagen ge ut en tidning vore ett mycket stort avsteg från vad som historiskt har ansetts vara public service-bolagens uppdrag – radio och tv i allmänhetens tjänst. En sådan utredning kan inte genomföras skyndsamt, utan det tidigaste tillfället att genomföra en sådan genomgripande förändring av public service-uppdraget är vid halvtidsöversynen 2017 (prop. 2012/13:164, bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60). Dessutom, för att upprätthålla förtroendet för radio- och tv-avgiften, skulle detta förslag troligen innebära att finansieringen av 8 SIDOR inom SVT eller UR skulle ske direkt från statsbudgeten, så som sker med t.ex. kostnader för sändningsutbytet mellan Sverige och Finland. Detta skulle på ett mycket olyckligt sätt innebära att staten direkt finansierar en nyhetstidning, något som sannolikt inte är i riksdagens och regeringens intresse.

Vi anser att utskottet bör följa frågan om tidningen men ser inte skäl att tillgodose motionärernas begäran om en utredning av tidningen. Vi anser därför att motionerna 2013/14:Kr14 (S) yrkande 4 och 2013/14:Kr15 (MP) yrkande 2 bör avslås.

4. Tryckt form av lättläst nyhetstidning, punkt 4 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Vår uppfattning, liksom regeringens, är att det inte är tillräckligt utrett att målgrupperna för lättläst har samma möjlighet att tillgodogöra sig den lättlästa tidningen digitalt och att den därför ska finnas i tryckt format. Vi välkomnar dock en digital utveckling av tidningen parallellt med det tryckta formatet.

Vi anser när det gäller en övergång från papper till digital teknik att detta bör ske i nära dialog med brukare av verksamheten.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr14 (S) yrkande 3.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:134 Lättare att läsa:

1. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas (avsnitt 4).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare beslut om Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur inte längre ska gälla (avsnitt 4).

Följdmotionerna

2013/14:Kr13 av Bengt Berg m.fl. (V):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2013/14:134 Lättare att läsa.

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Centrum för lättlästs erfarenhetsbas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tjänsten Lättläst.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en övergång till digital teknik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsatt utredning av tidningen 8 sidor.

2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP):

1. Riksdagen avslår proposition 2013/14:134.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda framtiden för tidningen 8 sidor med möjligheten för public service-företagen att överta ansvaret.